

HỘI ÁI HỮU BIÊN HOÀ

Website: <https://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: datlam1951@yahoo.com

Hội Ái Hữu Biên Hoà hân hạnh giới thiệu bài: **TẢN MẠN BIÊN HOÀ: KỶ NIỆM VỚI NGHĨA TRANG QUÂN ĐỘI BIÊN HOÀ** của đồng hương **Nguyễn Kim Lộc**. Hội chân thành cảm tạ tác giả. Kính mời quý đồng hương và thân hữu thưởng lãm.

Trân trọng.

KỶ NIỆM VỚI NGHĨA TRANG QUÂN ĐỘI BIÊN HOÀ

Nguyễn Kim Lộc

Đến chiều ngày 29-4-75, khoảng trời vừa tắt nắng, tôi còn đứng trên đồi Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà với nỗi buồn vô hạn, nhìn xe cộ và dòng người tất tả, cùng đi

chuyển về hướng Sài-Gòn. Trên gương mặt mọi người hiện rõ nét hốc hác, mệt mỏi vì đường xa và sợ hãi, họ như cố chạy càng xa càng tốt, mong sao thoát khỏi làn sóng đỏ đang vồ dập phía sau lưng... Lòng tôi cũng nôn nả lắm, biết Việt Nam Cộng Hoà (VNCH) đã đến ngày tàn, không còn phương thuốc nào có thể cứu chữa được, nhưng tôi nghĩ trách nhiệm và lương tâm của người Cảnh Sát, nên tuân lệnh cấp chỉ huy trực tiếp, thi hành nhiệm vụ đến giờ phút cuối cùng.

Tôi đi vòng xuống phía trước tượng Tiếc Thương, thấy gương mặt và dáng dấp người lính chiến ngồi trên bục đá với khẩu súng trường gác ngang trên đùi (do điêu khắc gia Nguyễn Thanh Thu tạc theo mẫu người, anh Võ Văn Hai, một Hạ Sĩ Binh Chủng Nhảy Dù), sao mà buồn quá đỗi. Tôi ngắm tượng Tiếc Thương, rồi nhìn những dãy mồ tử sĩ sơn màu tang trắng, nằm ngang dọc thẳng hàng trên đồi Nghĩa Trang, mà cảm thấy nỗi buồn vương vấn, xót thương vô cùng cho thân phận người lính chiến VNCH. Tôi ngắm lại thân phận mình và thầm nghĩ, chắc cũng đến lúc phải chia tay với anh lính tượng Tiếc Thương này rồi. Tôi chào anh và lẩm bầm mấy câu:

*Thôi chào anh nhé tôi đi
Gặp nhau.. Xin hẹn tháng ngày bình yên
Ba năm chung một nỗi niềm
Ngùi thương tử sĩ về yên chốn này
Hồn anh phảng phất đâu đây
Vi vu gió lộng hàng cây bạch đàn
Con đường dẫn vào nghĩa trang
Nghe sao lạnh lẽo bàng hoàng xót xa*

*Chào anh lần chót... gọi là...
Mai sau biết có về qua lối này.*

Coi như tôi đã làm xong bổn phận của một người Cảnh Sát, được thưởng cấp cử về làm Trưởng Cuộc Xã Bình An, lo việc an ninh trật tự từ 1973 đến 30-4-1975.

Trong khu Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà không một nơi nào mà tôi chẳng đi qua, tới lui nhiều lần, nhất là những lần Quân Lực VNCH có một vì SAO rụng, hoặc khi Tổng Thống Nguyễn Văn Thiệu đến dự lễ ngày Chiến Sĩ Trận Vong tại Đài Tử Sĩ trên Đồi Nghĩa Trang. Việc an ninh trật tự từ ngoài xa lộ vào cổng nghĩa trang và chung quanh nghĩa trang là trách nhiệm của Cuộc Cảnh Sát Xã Bình An thuộc quận Dĩ An tỉnh Biên Hoà.

Trong những lần vào nghĩa trang, thỉnh thoảng, tôi chứng kiến cảnh trực thăng chở xác binh sĩ tử trận từ các chiến trường sôi động về, từng chiếc poncho gói xác binh sĩ được khiêng vào hiên nhà. Phía sau phòng ướp xác, một toán thanh niên khoảng bốn năm người, thường trực làm phận sự, xịt nước tắm rửa các thi thể cho sạch các vết thương, vết máu, trước khi cho vào các hộp ướp lạnh chờ thân nhân đến nhận diện, làm thủ tục nhận xác hoặc đem về mai táng ở quê nhà hoặc chôn tại nghĩa trang này. Họ làm công việc rất tự nhiên, không sợ sệt, gớm ghê gì cả, họ không dùng khẩu trang, cũng không thoa dầu... dường như họ đã quen rồi với cái mùi tử khí ... Tôi rất cảm phục những thanh niên lo phận hậu sự này.

Tôi nhớ có lần đi ngang qua nghĩa trang, gặp một vị sĩ quan thuộc Đại Đội Chung Sự, vị này hỏi tôi:

- *Sao tôi thấy Trung Úy cứ ra vô đây hoài vậy?*

Tôi cười nhạt và trả lời rằng:

- *Vì có nhiều thân nhân và bè bạn nằm đây nên phải đến thăm viếng hoài thôi.*

Sự thật thì, mỗi khi có nhu cầu công tác an ninh trật tự tại khu vực gần Vườn Ương, ấp Bình Thắng, tôi thường chọn con đường tắt, từ ngã ba Cầu Bà Lò chạy qua phía trước Hăng Giấy Mê-Kông vào cổng sau Đại Đội Chung Sự, rồi băng ngang nghĩa trang, đến ấp Bình Thắng thay vì phải chạy vòng, xa hơn và tốn nhiều thì giờ. Và có một lần khác, tôi gặp một vị hạ sĩ quan khác cũng đặt câu hỏi tương tự, tôi lại trả lời:

- *Vào đây coi ô đất nào đẹp để xí phần.*

Và được viên hạ sĩ quan này vừa cười vừa nói:

- *Nghĩa Trang này không có tiêu chuẩn dành cho trung úy đâu.*

Tôi cười. Sự thật đúng vậy thôi, mặc dù tôi cũng là một cựu quân nhân có số quân 57 A.172035.

Đối với Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà, tôi có rất nhiều kỷ niệm và còn được nghe nhiều huyền thoại về anh lính ‘**Tượng Tiếc Thương**’. Nhiều người đến viếng thăm Nghĩa Trang QĐBH đều nói: ‘*Nhìn anh lính ‘Tượng Tiếc Thương’ sao mà buồn quá*’; nhưng theo tôi, thì ‘Tượng Tiếc Thương’ không gọi buồn bằng bức hoạ cảnh ‘Tượng Tiếc Thương’ với hai màu xanh và xám nhạt, treo trên tường trong một văn phòng chung sự. Có lần, tôi ngắm

bức tranh, rồi quay ra nhìn một số đông người thuộc nhiều lứa tuổi, phần đông là phụ nữ và trẻ con, đứng cạnh dãy quan tài được phủ những lá cờ vàng, cùng lúc ngửi mùi nhang khói, tự nhiên tôi thấy lòng mình chùn xuống, buồn không thể tả. Rồi, bỗng nhớ mấy câu thơ của Lê Thị Ý mà cảm thấy xót thương cho những người phụ nữ Việt Nam trong thời binh lửa...

*Ngày mai đi nhận xác chồng
Say đi để tưởng mình không là mình.*

.....
*Bây giờ anh phủ cờ vàng
Anh lên lon giữa hai hàng nến trong
Mùi hương cứ ngỡ hơi chồng
Ôm mô cứ tưởng ôm vòng người yêu!*

Mời các bạn đọc thêm bài thơ sau đây, để có được giây phút cảm thông nỗi buồn thấm thía của tôi...

Chiều Nghĩa Trang

*Hôm qua chiến địa còn oanh liệt
Súng đạn rền vang giết kẻ thù
Đến sáng hôm nay im lặng tiếng
Người về lòng đất biệt thiên thu
Quan tài một dãy chiều sương lạnh
Những lá cờ vàng được phủ lên
Những tấm huy chương, bằng tưởng lục
Nhạt nhoà màu sắc khói nhang buồn
Tiếng kèn đưa tiễn sang biên giới
Giữa chốn nghĩa trang lạnh đất trời*

*Cây cỏ úa vàng quanh mộ vắng
Vợ buồn con thét... lệ tuôn rơi.*

.....
*'Tiếc Thương' tượng lính, buồn thương tiếc
Trước Cổng Tam Quan đón bạn về
Hồn nước vẫn vương **Đền Tử Sĩ**
Dũng Đai Nghĩa Khí ánh gương soi.*

.....
*Vành Khăn Tang trắng còn vương lệ
Áo trắng tang chồng cảnh cúc cô
Con khóc thương cha đền nợ nước
Lão bà sùi sụt tiếc thương đời...*

(TN)

Sau ngày 30-4-75, tôi không còn có dịp ghé thăm khu Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà nữa, vì bị đi tù cải tạo, rồi khi ra khỏi tù, lại bận rộn sinh kế, phụ vợ con kiếm sống qua ngày, kể có cơ hội đi HO qua định cư tại Mỹ vào năm 1991.

Sau này, tôi đọc báo và được biết có một số người về thăm Việt Nam có viếng Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà. Họ mô tả nơi này đã bị đào phá tan hoang và do một đơn vị bộ đội thuộc Quân Khu 7 quản lý, không cho bất cứ ai vào thăm viếng. Tượng 'Tiếc Thương' bị giật ngã xuống đất vào những ngày đầu tháng 5-75 trong tư thế, đầu hướng về Sài-Gòn, chân chổng về hướng Bắc, một cánh tay bị gãy lìa ra. Họ cho kéo đi nơi khác (nghe nói kéo bỏ tại một khoảng đất trống phía bên trái cầu Xa Lộ Đồng-Nai, khoảng đất trống cận bờ sông, nơi có một Đại Đội Công Binh Việt Nam Cộng Hoà trú đóng trước ngày 30-4-75, và sau đó

được kéo bỏ tại một khoảng đất trống khác trong phạm vi Quận Dĩ An). Hiện nay không biết tượng này kéo bỏ nơi đâu, chỉ còn lại cái bục, thế mà vẫn có một số người đến đốt nhang chiêm bái, họ cho rằng tượng Tiếc Thương linh thiêng.

Số người đến đốt nhang thường có ba dạng, một dạng mê tín, lễ bái cầu xin nọ kia, một dạng có cảm tình với chế độ cũ và một dạng là thân nhân của tử sĩ VNCH, đến đốt nhang để đỡ nhớ thương những người thân của họ đã chết rồi mà còn bị cầm tù, không ai được vào bên trong để cúng kiếng. Sau này chánh quyền địa phương cho đập phá luôn cái bục còn lại để cho không còn dấu tích gì liên quan đến tượng ‘Tiếc Thương’.

Đến ngày 30-4-75 đã có đến 16 ngàn tử sĩ về an giấc nghìn thu tại nghĩa trang này, trong số có cô Đại Tướng Đỗ Cao Trí, nguyên Tư Lệnh Quân Đoàn 3 kiêm Vùng 3 Chiến Thuật....Dân chúng cư ngụ quanh khu NTQĐBH đặt thêm cho nghĩa trang này một cái tên rất khôi hài, đó là Vùng 5 Chiến Thuật, những quân nhân được thuyên chuyển về đây sẽ ngàn năm im tiếng.

Nghĩa Trang Quân Đội, được thiết lập vào khoảng năm 1965, trên một ngọn đồi không cao lắm, tiếp giáp các bờ ruộng tư nhân, lò gạch của Bà Hai Đợi và ông Năm Thường về phía Bắc, phía Nam tiếp giáp các khu vườn cây trái và nhà dân, phía Đông tiếp giáp xa lộ Biên Hoà/Sài-Gòn, và phía Tây giáp với một số vườn cây ăn trái và khu hầm đất đỏ. Đài Tử Sĩ được xây trên đỉnh đồi, khu đất bên phải là phần mộ các vị Tướng, phía sau là một khu đất

rộng, được phân chia thành từng ô như lưới nhện, mỗi ô là những hàng bia trắng ngay hàng thẳng lối. Ở góc sau, bên phải là văn phòng Đại Đội Chung Sự, phía trước là một con đường trán nhựa khoảng chừng non một trăm thước, hai bên có trồng hai hàng cây khuynh diệp, thông ra xa lộ Biên Hoà/Sài-Gòn. Nơi đầu ngõ vào, cận xa lộ có một tượng lính ‘Tiếc Thương’ đặt trên một cái bục cao, anh lính trong thế ngồi nghỉ với khẩu súng trường gác trên đùi và mắt lơ đãng nhìn thẳng hướng đôi Bác Sĩ Tín và Hoả Táng Đài, nằm phía bên kia xa lộ, đối diện nghĩa trang. Ngoài ra, tại trung tâm khu Nghĩa Trang còn có một đỉnh đài cao có tên là NGHĨA DŨNG ĐÀI gồm một trụ bê-tông chính cao hơn bốn mươi thước hình một thanh gươm có bốn chân trụ chịu trên bục xi-măng bê-tông cốt sắt hình tròn có tên là Vành Khăn Tang, vòng cung dài trên bốn mươi thước do một đơn vị Công Binh Kiến Tạo (đại đội 541?) xây dựng dự trù hoàn tất trước ngày 19-6-1975, trông thật ngạo nghễ uy nghiêm trên vùng mộ địa đượm buồn.

Sau này, tôi có dịp đọc bài viết của anh Lê Đồng, một sĩ quan thuộc Đại Đội Công Binh Kiến Tạo, đăng trên tờ bán nguyệt san Chicago Việt Báo số 84 trang 136, cho biết hiện chính quyền địa phương đã xây một nhà máy lọc nước Thuận An, án ngữ ngay bên phải cổng Tam Quan, nơi con đường chính hướng đến Nghĩa Dũng Đài.

Viết đến đây tôi thoát nhớ và đoán chắc anh Lê Đồng còn nhớ tôi (?), có một lần tôi can thiệp theo sự yêu cầu của Đại Đội Công Binh Kiến Tạo 451(?) và anh Trưởng Cuộc Cảnh Sát Long Bình. Tôi vào gặp cha xứ làng Cao Thái, đề xin cho một chiếc xe ủi đất và một xe tải GMC đang công

tác ủa đất trên phần đất xã Bình An do tôi trách nhiệm, bị dân quân làng Cao Thái cưỡng bách bắt đem về đậu trước nhà thờ làng Cao Thái thuộc xã Long Bình (Thủ Đức-Gia Định) với một lý do rất khôi hài ‘*Chúng tôi từ Bắc di cư vào Nam, mấy ông phải để khu đất này (khu đất dôi diện Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà) không cần biết của ai, để cho chúng tôi canh tác*’.

Ông cha xứ nói rằng, việc này do các con chiên chủ động và yêu cầu tôi trực tiếp giải quyết với các con chiên. Tôi trong tư thế lờ leo lên lưng cọt, rất phập phồng lo sợ, sợ giải quyết không xong, chiếc xe jeep Cảnh Sát tôi đang sử dụng, bị đốt luôn, thì coi như đại nạn đến với tôi... Tôi cố giữ bình tĩnh, với sự ủng hộ của các anh quân nhân Công Binh, Trưởng Cuộc Long Bình và một nhân viên Quân Cảnh quận Dĩ An. Các người trong họ đạo làng Cao Thái đã vào đây phòng họp, trong bầu không khí rất là căng thẳng, tôi được mời lên bàn ‘chủ tọa’ để được nghe chất vấn. Ông Trùm mang loa phóng thanh, nêu lên nhiều câu hỏi và sau cùng bảo tôi hứa và cam kết để phần đất phía bên kia Xa Lộ ngang Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà cho dân làng Cao Thái canh tác. Đến lượt tôi trình bày: “*Tôi xin hỏi ông Trùm và quý vị trong họ đạo làng Cao Thái rằng: nếu nhà cửa của quý vị, tài sản của quý vị bị tôi tước đoạt và cho người khác sử dụng, quý vị có bằng lòng không? Nếu quý vị trả lời bằng lòng, thì tôi sẽ ký giấy cam kết, tôi biết làm như vậy là phạm pháp, tôi sẽ bị ở tù, nhưng tôi sẽ ký...*”

Tôi nhìn quanh phòng họp, thấy mọi người kể cả ông Trùm đều im lặng, không ai trả lời câu hỏi của tôi. Thế là tôi kết luận: “*Quý vị đã buộc tôi làm điều sai trái, ngoài phạm vi*

và quyền hạn của tôi, làm sao tôi có thể viết lời cam kết theo ý quý vị được. Tôi mong quý vị thông cảm cho địa vị nhỏ bé của tôi. Tôi đến đây với mục đích yêu cầu quý vị thả các quân nhân và trả các quân xa về cho Đại Đội Công Binh (Kiến Tạo 541?) đồn trú tại đầu cầu Xa Lộ Biên Hoà thuộc ấp Ngãi Thắng/xã Bình An, chúng ta đang sống trong một xã hội có luật pháp, nên để cho luật pháp giải quyết mọi vấn đề. Nguyên vọng của quý vị, tôi sẽ phúc trình, đạo đạt lên chánh quyền cấp tỉnh để nơi đây thẩm quyền giải quyết...”

Tôi chào ra về trong sự im lặng đồng tình cho phép của mọi người trong họ đạo làng Cao Thái. Tôi mừng quá, thở phào nhẹ nhõm như vừa trút được gánh nặng ngàn cân ra khỏi người. Trên đường ra Xa Lộ tôi mở máy liên lạc và được biết Bộ Chỉ Huy Tỉnh Biên Hoà đã cho tăng cường ngay hai trung đội Cảnh Sát Dã Chiến ứng chiến tại Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà chờ yểm trợ tôi khi cần... Đến sáng hôm sau, trong khi tôi đang ngồi trong hội trường BCH Cảnh Sát Khu 3 cùng tất cả Trưởng Cuộc Cảnh Sát toàn Vùng 3 về họp, để chờ nghe ông Biện Lý Phạm Văn Tòng đến chỉ thị các vấn đề liên quan đến nhiệm vụ của Sĩ Quan Hình Cảnh Lại, thì được Trung Tá Thuỷ Quân Lục Chiến Nguyễn Minh Châu, Quận Trưởng Dĩ An cho gọi máy bảo tôi phải trở về xã Bình An gấp để giải quyết vụ dân quân làng Cao Thái bắt xe ủi và xe GMC của đơn vị Công Binh nói trên.....

Câu chuyện đã thuộc về dĩ vãng, tôi chỉ nhắc một đoạn nhỏ liên quan đến Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà và Đại đội Công Binh Kiến Tạo 541 (?) trú đóng tại ấp Ngãi Thắng

Thuộc Xã Bình An. Tôi không ngờ đã hơn ba mươi năm trôi qua, hôm nay tôi và anh Lê Đồng còn gặp nhau, mặc dù không mặt tay bắt mặt mừng, nhưng gặp nhau trong ý hướng nhớ về Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà, nơi mà tôi với anh đã có một thời phục vụ.

Hơn ba chục năm rồi mà hình ảnh khu Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà vẫn còn đậm nét trong tôi, với biết bao kỷ niệm, biết bao nhiêu lần tôi chứng kiến cảnh đau thương ‘*Lá vàng còn ở trên cây, lá xanh rụng trước, Trời ơi! Là trời!*’, chứng kiến bao nét oai hùng của những thiết vận xa M113 chở những linh hồn bất tử của những vì Sao sáng ngời tên tuổi về với Nghĩa Trang trong tinh thần ‘*Anh hùng tử chứ khí hùng nào tử*’. Tôi lưu luyến Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà vì nghĩa trang này đã cho tôi nhiều kỷ niệm trong hơn hai năm tôi phục vụ tại vùng đất này, ngoài ra NTQĐBH còn là một nghĩa trang quân đội lớn nhất Đông Nam Á, đã trở thành một thắng cảnh lịch sử với nhiều kiến trúc ấn tượng, nằm trong lãnh thổ tỉnh Biên Hoà tạo thêm cho tỉnh Biên Hoà một chút tiếng vang.

Tôi viết phần trên đây cách nay hơn một năm, nay lại có dịp mang ra viết tiếp, vì câu chuyện Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà đang sôi nổi trong dư luận trong và ngoài nước, sau khi Thủ Tướng Việt Nam ký quyết định số 1568/QĐ-TTg ngày 27-11-2006 ra lệnh Quân Khu 7 bàn giao nghĩa địa xã Bình Anh, một phần đất có địa danh Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà cho Uỷ Ban Nhân Dân Tỉnh Bình Dương quản lý và sử dụng vào việc phát triển kinh tế xã hội.

Sau khi quyết định nói trên được ban ra, nhiều người đã từng quan tâm đến Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà, nhất là thành phần cựu quân VNCH trong và ngoài nước đưa ra nhiều giải đoán, hoặc bị quan hoặc lạc quan hoặc khách quan với những điểm chánh sau đây :

*Đó là dấu hiệu của sự hoà giải, hoà hợp dân tộc, bằng cách chỉ thị cho Quân Khu 7 bàn giao khu đất NTQĐBH đang quản lý cho Ủy Ban Nhân Dân Tỉnh Bình Dương làm nghĩa địa dân sự xã Bình An, giúp cho thân nhân của 16 ngàn tử sĩ VNCH được ra vào tự do để sửa sang mồ mả cho người thân của họ; và cũng có thể, chánh quyền Việt Nam hiện tại sẽ cho xây dựng nơi này thành một Nghĩa Trang Quốc Gia chôn những người lính chiến Việt Nam của hai bên chiến tuyến như Nghĩa Trang Quốc Gia ARLINGTON (Bức Tượng Đá Đen) của Hoa Kỳ tại Thủ Đô Hoa Thịnh Đốn.

*Đó là dấu hiệu của sự xoá tên NTQĐBH (cấp Quốc Gia thời VNCH) nay chỉ là nghĩa địa dân sự xã Bình An với diện tích thu hẹp chỉ còn có 58 mẫu thay vì 125 mẫu ta. Và rồi đây, Ủy Ban Nhân Dân Tỉnh Bình Dương sẽ ra thông cáo yêu cầu những người có thân nhân chôn tại Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà, phải thực hiện việc bốc cốt cải táng nơi khác để UBND Tỉnh Bình Dương sử dụng phần đất này vào việc phát triển kinh tế và xã hội...

*Đó là dấu hiệu của sự khai thác Nghĩa Trang làm khu du lịch để hót tiền của Việt Kiều, nhất là những người có thân nhân đang an giấc nơi đó...

Việc suy đoán thì ai cũng có quyền suy đoán, nhưng kết quả đúng hay sai vẫn phải chờ thời gian sẽ trả lời. Tuy nhiên, lòng tôi vẫn cầu mong Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà sẽ còn lưu dấu tích giữa không gian và cả trong lòng người dân Việt, mặc dù tỉ lệ cầu mong của tôi rất mong manh. Và sau đây là phần diễn tiến liên quan đến việc hình thành NTQĐBH, do tôi sưu tầm và ghi lại qua nhiều tờ báo trên mạng lưới toàn cầu:

*** NTQĐBH được thành lập do sáng kiến của Tổng Thống Nguyễn Văn Thiệu.

*** Bộ Tổng Tham Mưu/ Quân Lực VNCH, được giao phó công tác dùng trực thăng thị sát địa thế khắp vùng đất rộng thuộc ba tỉnh Gia Định, Biên Hoà và Bình Dương và sau cùng chọn một địa điểm rất tốt đẹp, một ngọn đồi thoai thoải rộng 125 mẫu ta thuộc ấp Bình Thắng, xã Bình An (Dĩ An/Biên Hoà), dự trù chôn đến 30.000 tử sĩ.

*** Một đồ án trong số 54 đồ án hình thành NTQĐBH của Trường Đại Học Kiến Trúc Sài-Gòn đệ trình, được tuyển chọn với tất cả phần kiến trúc như hiện trạng hôm nay gồm Cổng Tam Quan, Đền Tử Sĩ, Nghĩa Dũng Đài... và sự phân chia thành từng khu vực trong nghĩa trang...

*** NTQĐBH được giao cho Công Binh VNCH (Liên Đoàn 30 Công Binh Kiến Tạo) thực hiện và khởi công hình thành khu đất nghĩa trang vào năm 1965.

*** Doanh trại Liên Đội Chung Sự và nhà xác được xây cất vào năm 1966 và cũng từ năm này, NTQĐBH bắt đầu đón nhận tử sĩ về yên giấc nơi đây.

*** Công trình xây Cổng Tam Quan và Đền Tử Sĩ cũng được thực hiện sau đó.

*** Tượng ‘Tiếc Thương’ được hình thành qua nhiều giai đoạn, từ khi thiếu tá ngành Quân Nhu cũng là một điêu khắc gia Nguyễn Thanh Thu vẽ mẫu trên tờ giấy bao thuốc lá, tìm người làm mẫu, đúc tượng bằng thạch cao quét nhũ vàng đặt nơi công vào nghĩa trang vào ngày 1-11-1966, sau đó một thời gian, tượng được đưa về xưởng điêu khắc khoảng 1970, để đúc lại bằng đồng...

*** Sau vụ Tết Mậu Thân (1968) và Mùa Hè Đỏ Lửa (1972), NTQĐBH đã chôn đến 10 ngàn chiến sĩ hy sinh và nhiều tướng tá.

*** Đến ngày 30-4-75 đã có đến 16 ngàn lính chiến tử trận chôn tại NTQĐBH trong số có một ngôi mộ chôn tập thể 60 binh sĩ tử trận sau cùng của cuộc chiến.

*** Nghĩa Dũng Đài đang thực hiện dang dở, dự trù hoàn tất trước ngày 19-6-1975, nhưng đến ngày 30-4-75 VNCH chịu cảnh tan hàng, rã ngũ.

*** Khoảng đầu tháng 5-75, tượng Tiếc Thương bị giật sập đồng thời một đơn vị bộ đội thuộc Quân Khu 7 được điều động đến trấn giữ nghĩa trang này.

*** Từ 1998, đã có nhiều cá nhân và nhiều nhóm Việt kiều Hải ngoại phối hợp với những người trong nước lo việc tảo mộ binh sĩ và tướng tá còn nằm tại Nghĩa trang....

*** Tháng 11-2006, Thủ Tướng Nguyễn Tấn Dũng đã ra quyết định giao nghĩa địa Xã Bình An (tức NTQĐBH trước đây) với diện tích 58 mẫu ta thay vì 125 mẫu do QK 7 quản lý hơn 30 năm qua, cho UBND Tỉnh Bình Dương sử dụng vào mục đích phát triển kinh tế xã hội.

*** Hiện tại, ở hải ngoại, nhiều tờ báo đã đề cập đến NTQĐBH và đưa nhiều giải đoán hoặc lạc quan, hoặc bi quan hoặc khách quan như tôi có dịp trình bày trên đây. Ngoài ra, còn có một số người suy diễn xa hơn, nhân dịp

nhà điêu khắc Nguyễn Thanh Thu đã trở về Việt Nam, họ cho rằng nhà điêu khắc này có ý định tái thực hiện ‘Tượng Tiếc Thương’ ở một nơi nào đó, nhưng theo tôi thì việc này khó mà thực hiện hoặc không bao giờ có thể xảy ra. Ông Nguyễn Thanh Thu đang sống với vợ và bảy người con trên một thửa đất hương quả rộng 3 ngàn thước vuông với nhiều bông hoa, cây cảnh và tượng mỹ thuật (có thể gọi là vườn Mỹ Thuật gia đình của vợ con ông) có một cái quán cà phê hiệu TƯỢNG ĐÁ, khung cảnh trang trí đơn sơ nhưng rất u là ‘nghệ sĩ’, đầy nét mỹ thuật pha chút lãng mạn đương thời...tại Phường 1 Quận Phú Nhuận (Sài-Gòn). Nhà điêu khắc tài hoa Nguyễn Thanh Thu vẫn mơ mộng nơi đất trời Việt Nam, có người tài trợ để ông thực hiện những tác phẩm điêu khắc để đời, như tượng Đầu Rồng có tên Cửu Long Được Mùa...và ông sẽ dừng chân vĩnh viễn nơi quê hương Việt Nam. Còn nếu không có những điều kiên ưu đãi để ông phát huy nghệ thuật điêu khắc... thì ông sẽ xách gói trở qua Mỹ tiếp tục sống cuộc đời tị nạn...(trích ý trong bài ‘*Tác giả Tượng Tiếc Thương*’ của nhà văn Văn Quang/Thiên Hạ Sự số 198 ngày 4-3-2007).

Nghĩa Trang Quân Đội Biên Hoà quan trọng và có ý nghĩa đối với những người từng phục vụ cho VNCH và thành phần dân chúng có cảm tình với chế độ cũ. Còn đối với Chánh Quyền Việt Nam hiện tại thì NTQĐBH không có ý nghĩa gì cả, mà dường như còn là cái gai trước mắt họ, nên việc chủ trương xoá bỏ NTQĐBH là giải pháp tốt đối với họ, có lợi cho họ về nhiều mặt, xoá bỏ được mọi vết tích tàn dư, cắt đứt được sự hoài niệm của dân chúng với chế độ cũ, sử dụng khu đất vào việc phát triển kinh tế và xây dựng xã hội...Những người Việt ở hải ngoại cũng như ở trong

nước quan tâm đến NTQĐBH trong ý hướng muốn bảo tồn nghĩa trang này, coi như một chứng tích lịch sử với những công trình kiến trúc hiện hữu, một thắng cảnh, nhưng không biết can thiệp hoặc thỉnh nguyện bằng cách nào ngoài những lời nói suông, tiếng nói không có một chút sức mạnh của những người chiến bại, chỉ còn cách ngồi chờ việc gì đến sẽ đến mà thôi.

Tôi viết bài này, không nhằm mục đích chính trị, cũng không nhằm khơi gợi lòng hận thù, mà chỉ thuần là một kỷ niệm cá nhân đối với NTQĐBH trên hai năm tôi nhận lãnh công tác an ninh trật tự tại xã Bình An, với tư cách một Trưởng Cuộc Cảnh Sát. Tôi mong mỗi Chánh Quyền Việt Nam hiện hữu coi 16 ngàn tử sĩ người Việt chôn tại Nghĩa Địa Xã Bình An này trong tinh thần ‘Nghĩa Tử Nghĩa Tận’ và cho họ được yên giấc nghìn thu tại nơi đây.

Nguyễn Kim Lộc

11-3-2017